

ПРОТОКОЛ № 32

засідання Національної комісії з питань Червоної книги України

30 квітня 2025 р.

м. Київ

У зв'язку з продовженням у країні воєнного стану, засідання Комісії відбулося в режимі «онлайн».

На розгляд Національної комісії з питань Червоної книги України надійшло чотири клопотання про надання дозволів на добування (збирання) видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України.

1. Клопотання Національного природного парку "Тузловські лимани" (Одеська обл.) від 18.02.2025 № 95/01/29-24 про надання дозволу на збирання плодів (насіння) катрану морського (*Crambe maritima*).

2. Клопотання Національного природного парку "Тузловські лимани" (Одеська обл.) від 18.02.2025 № 96/01/29-24 про надання дозволу на вилучення 100 особин (бульбоцибулин) пізньоцвіту анкарського (*Colchicum ancurense*) з природної ценопопуляції виду в околицях м. Татарбунари Одеської області та їх репатріацію на території НПП "Тузловські лимани".

3. Клопотання Природного заповідника "Єланецький степ" (Миколаївська обл.) від 27.02.2025 № 74 (з уточненнями, викладеними в листі від 03.04.2025 № 123) про надання дозволу на збирання восьми видів судинних рослин, занесених до Червоної книги України, у природному заповіднику "Єланецький степ" та на прилеглих до нього територіях в адміністративних межах Миколаївської області.

4. Клопотання Інституту морської біології НАН України від 07.04.2025 № 11/11-03/1254-25 про надання дозволу на прижиттєвий відбір проб: фрагментів плавців у осетрових риб (білуга *Huso huso*; стерлядь *Acipenser ruthenus*; руський осетер *A. gueldenstaedtii*; севрюга *A. stellatus*), що потрапляють у знаряддя лову як прилов, та будуть повернені у природне середовище.

ПРИСУТНІ 25 членів Національної комісії з питань Червоної книги України: Кошечко В.Г., Афанасьєв С.О., Аністратенко В.В., Бабко Р.В., Гайова В.П., Гапоненко М.Б., Гелюта В.П., Будзінський І. Л., Домошлянець В.Г., Кагало О.О., Козиненко І.І., Коломійчук В.П., Корнєєв В.О., Костюшин В.А., Кошелєв О.В., Лукашов Д.В., Межжерін С.В., Мельник В.І., Мосякін С.Л., Некрасова О.Д., Орлов О.О., Парчук Г.В., Садогурська С. С., Харченко В.О., Ходосовцев О.Є.

Головуючий: перший заступник голови Національної комісії з питань Червоної книги України, віце-президент НАН України академік НАН України Кошечко В.Г.

Секретар: д.б.н., пр. н. с. Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України Бабко Р.В.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Розгляд клопотання Національного природного парку "Тузловські лимани" (Одеська обл.) від 18.02.2025 № 95/01/29-24 про отримання дозволу на збирання плодів (насіння) катрану морського (*Crambe maritima*) загальною кількістю 1200 плодів (1000 – для розсіювання на території НПП "Тузловські лимани", 200 – для дослідження лабораторної схожості насіння).

2. Розгляд клопотання Національного природного парку "Тузловські лимани" (Одеська обл.) від 18.02.2025 № 96/01/29-24 про надання дозволу на вилучення 100 особин (бульбоцибулин) пізньоцвіту анкарського (*Colchicum ancurense*) з природної ценопопуляції виду в околицях м. Татарбунари Одеської області та їх репатріацію на території НПП "Тузловські лимани".

3. Розгляд клопотання Природного заповідника "Єланецький степ" (Миколаївська обл.) від 27.02.2025 № 74 (з уточненнями, викладеними в листі від 03.04.2025 № 123) про надання дозволу на збирання восьми видів судинних рослин, занесених до Червоної книги України, у природному заповіднику "Єланецький степ" та на прилеглих до нього територіях в адміністративних межах Миколаївської області. Загальна кількість – 29 гербарних зразків.

4. Розгляд клопотання Інституту морської біології НАН України від 07.04.2025 № 11/11-03/1254-25 про надання дозволу на прижиттєвий відбір проб: фрагментів плавців у осетрових риб (білуга *Huso huso*; стерлядь *Acipenser ruthenus*; руський осетер *A. gueldenstaedtii*; севрюга *A. stellatus*), що потрапляють у знаряддя лову як прилов, та будуть повернені у природне середовище.

СЛУХАЛИ:

1. **Клопотання Національного природного парку "Тузловські лимани" (Одеська обл.) від 18.02.2025 № 95/01/29-24** про надання дозволу на збирання плодів (насіння) катрану морського (*Crambe maritima*) загальною кількістю 1200 плодів (1000 – для розсіювання на території НПП "Тузловські лимани", 200 – для дослідження лабораторної схожості насіння). Місце збирання – Одеська область, Білгород-Дністровський район, піщаний пересип між лиманом Шагани та Чорним морем з боку лиману Шагани.

Мета збирання – збільшення кількості локалітетів катрану морського на території НПП "Тузовські лимани" для створення стійкої популяції виду, здатної до самовідновлення і відповідно збереження виду в межах цього НПП. Передбачається проведення ручного збору плодів та насіння
Запланований час збирання плодів: 1 червня 2025 р. – 15 вересня 2025 р.

У ДИСКУСІЇ ВИСТУПИЛИ:

В.П. Гелюта підтримав клопотання про надання дозволу на збирання плодів (насіння) катрану морського (*Crambe maritima*) загальною кількістю 1200 плодів, при цьому виступаючий звернув увагу на важливість збору інформації про стан популяції катрану морського на території НПП "Тузовські лимани" та інформування членів Національної комісії з питань Червоної книги України про результати використання наданого дозволу.

Пропозицію В.П. Гелюти підтримали **О.О. Орлов** та **О.О. Кагало**, наголосивши на важливості досліджень сучасного стану популяцій катрану морського, зокрема, на території ТПП «Тузовські лимани».

Усіма членами комісії була підтримана пропозиція щодо надання НПП "Тузовські лимани" дозволу на збирання плодів (насіння) катрану морського (*Crambe maritima*) загальною кількістю 1200 плодів (1000 – для розсіювання на території НПП "Тузовські лимани", 200 – для дослідження лабораторної схожості насіння) на зазначених у клопотанні ділянках.

2. Клопотання Національного природного парку "Тузовські лимани" (Одеська обл.) від 18.02.2025 № 96/01/29-24 про надання дозволу на вилучення 100 особин (бульбоцибулин) пізньоцвіту анкарського (*Colchicum ancyrense*) з природної ценопопуляції виду в околицях м. Татарбунари Одеської області та їх репатріацію на території НПП "Тузовські лимани". Пропоноване місце вилучення рослин – Одеська область, Білгород-Дністровський район, Татарбунарська міська територіальна громада (околиці м. Татарбунари), ґрунтова польова дорога вздовж земельної ділянки з кадастровим номером 5125010100:01:001:1750. Популяція пізньоцвіту анкарського в цьому місці налічує близько 1500 генеративних особин. Вилучення передбачається виключно з ділянок, на яких рослини ростуть в коліях польової ґрунтової дороги і зазнають значного антропогенного впливу внаслідок знищення автотранспортом. Мета вилучення – сформувати дві стабільні ценопопуляції (по 50 особин кожна) пізньоцвіту анкарського на території НПП "Тузовські лимани" для довготривалого існування виду в межах цього об'єкту природно-заповідного фонду України. Запланований час вилучення рослин: 1 червня 2025 р. – 15 вересня 2025 р.

У ДИСКУСІЇ ВИСТУПИЛИ:

В.П. Гелюта наголосив на відсутності перешкод щодо вилучення 100 особин пізньоцвіту анкарського (*Colchicum ancurense*) з ділянок, на яких вони зазнають значного негативного впливу та знищення автотранспортом. Тим більше, що це не тільки дозволить зберегти частину популяції, але і сформувати стабільні популяції цього виду на території НПП "Тузловські лимани"

О.О. Орлов та **О.О. Кагало** виступили з пропозицією підтримати клопотання і пропозицію В.П. Гелюти.

Усіма членами комісії була підтримана пропозиція щодо надання НПП "Тузловські лимани" дозволу на вилучення 100 особин (бульбоцибулин) пізньоцвіту анкарського (*Colchicum ancurense*) з природної ценопопуляції виду в околицях м. Татарбунари Одеської області та їх репатріацію на території НПП "Тузловські лимани".

3. Клопотання Природного заповідника "Єланецький степ" (Миколаївська обл.) від 27.02.2025 № 74 (з уточненнями, викладеними в листі від 03.04.2025 № 123) про надання дозволу на збирання восьми видів судинних рослин, занесених до Червоної книги України, у природному заповіднику "Єланецький степ" та на прилеглих до нього територіях в адміністративних межах Миколаївської області.

З метою уточнення таксономічного статусу, родинних зв'язків, поширення та генетичного різноманіття видів, які є ендемічними для Північного Причорномор'я, заплановано здійснити збирання 29 гербарних зразків восьми видів з Червоної книги України, а саме:

1) Лециця скупчена (*Gypsophila glomerata*) – три гербарні зразки.

Місце збирання: Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Михайлівське ПНДВ.

2) Пустельниця головчата (*Eremogone cephalotes*) – чотири гербарні зразки.

Місця збирання: 1. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Єланецьке ПНДВ. 2. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Михайлівське ПНДВ. 3. Миколаївська область, Миколаївський район, Тилігульський лиман, балка Велика Злодійка.

3) Астрагал одеський (*Astragalus odessanus*) – чотири гербарні зразки.

Місця збирання: 1. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Єланецьке ПНДВ. 2. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Михайлівське ПНДВ. 3.

Миколаївська область, Баштанський район, правий берег р. Інгул нижче с. Розанівка.

4) Зіновать гранітна (*Chamaecytisus graniticus*) – чотири гербарні зразки.

Місця збирання: 1. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Єланецьке ПНДВ. 2. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Михайлівське ПНДВ. 3. Миколаївська область, Баштанський район, правий берег р. Інгул нижче с. Розанівка.

5) Шоломниця весняна (*Scutellaria verna*) – чотири гербарні зразки.

Місце збирання: Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Єланецьке ПНДВ.

6) Ковила шорстка (*Stipa asperella*) – чотири гербарні зразки.

Місця збирання: 1. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Михайлівське ПНДВ. 2. Миколаївська область, Миколаївський район, Тилігульський лиман, лівий берег балки Велика Злодійка.

7) Ковила травнева (*Stipa majalis*) – три гербарні зразки.

Місце збирання: Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Михайлівське ПНДВ.

8) Ковила українська (*Stipa ucrainica*) – три гербарні зразки.

Місця збирання: 1. Миколаївська область, Миколаївський район, Тилігульський лиман, правий берег балки Велика Злодійка. 2. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Єланецьке ПНДВ. Відповідальна особа – Драбинюк Галина В'ячеславівна.

Запланований час збирання гербарних зразків: 1 квітня 2025 р. – 30 вересня 2026 р. Зібрані зразки будуть передані до гербарію Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України.

У ДИСКУСІЇ ВИСТУПИЛИ:

В.П. Гелюта загалом підтримав клопотання про надання дозволу на збирання восьми видів судинних рослин, занесених до Червоної книги України, у природному заповіднику "Єланецький степ" та на прилеглих до нього територіях в адміністративних межах Миколаївської області, але за умови передачі зібраних зразків до гербарію Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України.

С.Л. Мосякін та **В.П. Гайова** підтримали клопотання та пропозицію В.П. Гелюти і запропонували зобов'язати Г.В. Драбинюк надати Національній комісії з питань Червоної книги України копію акту передачі

зразків рослин до гербарію Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України.

Усіма членами комісії була підтримана пропозиція щодо надання Природному заповіднику "Єланецький степ" дозволу на збирання восьми видів судинних рослин, занесених до Червоної книги України, у природному заповіднику "Єланецький степ" та на прилеглих до нього територіях в адміністративних межах Миколаївської області загальною кількістю 29 гербарних зразків.

4. Клопотання Інституту морської біології НАН України від 07.04.2025 № 11/11-03/1254-25 про надання дозволу на прижиттєвий відбір проб: фрагментів плавців у осетрових риб (білуга *Huso huso*; стерлядь *Acipenser ruthenus*; руський осетер *A. gueldenstaedtii*; севрюга *A. stellatus*), що потрапляють у знаряддя лову як прилов, та будуть повернені у природне середовище, з метою формування референсної генетичної бази осетрових риб регіону нижнього Дунаю та північно-західної частини Чорного моря (Одеська область, Ізмаїльський район, акваторії Дунайського біосферного заповідника, прилеглі ділянки р. Дунай та північно-західної частини Чорного моря), строком на 2025 – 2030 рр.

Експерт: завідувач Відділу еволюційно-генетичних основ систематики Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, д. б. н., проф. С.В. Межжерін.

У ДИСКУСІЇ ВИСТУПИЛИ:

завідувач Відділу еволюційно-генетичних основ систематики Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, д. б. н., проф. **С.В. Межжерін** висловив пропозицію рекомендувати надання дозволу на проведення неінвазивними методами прижиттєвого збору зразків тканин осетрових видів риб регіонів Нижнього Дунаю та Північно-Західної частини Чорного моря співробітниками Інституту біології моря НАН України для виконання генетичних досліджень протягом зазначеного у запиті періоду в рамках проєкту "План дій щодо збереження осетрових риб (*Acipenseridae*) в Україні на 2021 – 2030 рр."

Цю пропозицію підтримали заступник директора Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України **В.В. Аністратенко** і директор Інституту гідробіології НАН України **С.О. Афанасьєв**, наголосивши на актуальності таких досліджень для формування референсної генетичної бази осетрових риб регіону нижнього Дунаю та північно-західної частини Чорного моря.

Усіма членами комісії була підтримана пропозиція щодо надання Інституту морської біології НАН України дозволу на прижиттєвий відбір проб: фрагментів плавців у осетрових риб (білуга *Huso huso*; стерлядь *Acipenser ruthenus*; руський осетер *A. gueldenstaedtii*; севрюга *A. stellatus*),

що потрапляють у знаряддя лову як прилов, та будуть повернені у природне середовище.

ВИРІШИЛИ:

1. Підтримати надання НПП "Тузловські лимани" дозволу на збирання плодів (насіння) катрану морського (*Crambe maritima*) загальною кількістю 1200 плодів (1000 – для розсіювання на території НПП "Тузловські лимани", 200 – для дослідження лабораторної схожості насіння). Визначити місцем збирання плодів катрану морського таку територію: Одеська область, Білгород-Дністровський район, піщаний пересип між лиманом Шагани та Чорним морем з боку лиману Шагани. Встановити такий рекомендований період збирання плодів катрану морського: 1 червня 2025 р. – 15 вересня 2025 р.

Звіт про результати проведених робіт після закінчення терміну дії дозволу має бути переданий Національним природним парком "Тузловські лимани" до Національної комісії з питань Червоної книги України.

Рішення ухвалене одногolosно.

2. Підтримати надання НПП "Тузловські лимани" дозволу на збирання 100 бульбоцибулин пізньоцвіту анкарського (*Colchicum ancyrense*) з природної ценопопуляції виду в околицях м. Татарбунари Одеської області та їх репатріацію на території НПП "Тузловські лимани". Визначити місцем збирання бульбоцибулин пізньоцвіту анкарського таку територію: Одеська область, Білгород-Дністровський район, Татарбунарська міська територіальна громада (околиці м. Татарбунари), ґрунтова польова дорога вздовж земельної ділянки з кадастровим номером 5125010100:01:001:1750. Встановити такий рекомендований період збирання бульбоцибулин пізньоцвіту анкарського: 1 червня 2025 р. – 15 вересня 2025 р.

Звіт про результати проведених робіт з репатріації пізньоцвіту анкарського на території НПП "Тузловські лимани" у 2025 р. після закінчення терміну дії дозволу має бути переданий Національним природним парком "Тузловські лимани" до Національної комісії з питань Червоної книги України.

Рішення ухвалене одногolosно.

3. Підтримати надання Природному заповіднику "Єланецький степ" дозволу на збирання 29 гербарних зразків восьми видів судинних рослин, занесених до Червоної книги України, у природному заповіднику "Єланецький степ" та на прилеглих до нього територіях в адміністративних межах Миколаївської області, а саме:

1) Лещиця скупчена (*Gypsophila glomerata*) – три гербарні зразки.

Місце збирання: Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Михайлівське ПНДВ.

2) Пустельниця головчата (*Eremogone cephalotes*) – чотири гербарні зразки.

Місця збирання: 1. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Єланецьке ПНДВ. 2. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Михайлівське ПНДВ. 3. Миколаївська область, Миколаївський район, РЛП "Тилігульський", Тилігульський лиман, балка Велика Злодійка.

3) Астрагал одеський (*Astragalus odessanus*) – чотири гербарні зразки.

Місця збирання: 1. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Єланецьке ПНДВ. 2. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Михайлівське ПНДВ. 3. Миколаївська область, Баштанський район, РЛП "Приінгульський", правий берег р. Інгул нижче с. Розанівка.

4) Зіновать гранітна (*Chamaecytisus graniticus*) – чотири гербарні зразки.

Місця збирання: 1. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Єланецьке ПНДВ. 2. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Михайлівське ПНДВ. 3. Миколаївська область, Баштанський район, РЛП "Приінгульський", правий берег р. Інгул нижче с. Розанівка.

5) Шоломниця весняна (*Scutellaria verna*) – чотири гербарні зразки.

Місце збирання: Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Єланецьке ПНДВ.

6) Ковила шорстка (*Stipa asperella*) – чотири гербарні зразки.

Місця збирання: 1. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Михайлівське ПНДВ. 2. Миколаївська область, Миколаївський район, РЛП "Тилігульський", Тилігульський лиман, лівий берег балки Велика Злодійка.

7) Ковила травнева (*Stipa majalis*) – три гербарні зразки.

Місце збирання: Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Михайлівське ПНДВ.

8) Ковила українська (*Stipa ucrainica*) – три гербарні зразки.

Місця збирання: 1. Миколаївська область, Миколаївський район, РЛП "Тилігульський", Тилігульський лиман, правий берег балки Велика

Злодійка. 2. Миколаївська область, Миколаївський район, Новоодеська громада, Природний заповідник "Єланецький степ", Єланецьке ПНДВ.

Встановити такий рекомендований період збирання гербарних зразків вказаних видів: 1 квітня 2025 р. – 30 вересня 2026 р.

Звіт про результати запланованих робіт і копія акту передачі зібраних зразків до гербарію Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України після закінчення терміну дії дозволу мають бути передані до Національної комісії з питань Червоної книги України.

Рішення ухвалене одноголосно.

4. Підтримати надання Інституту морської біології НАН України дозволу на прижиттєвий відбор проб фрагментів плавців у осетрових риб (білуга *Huso huso*; стерлядь *Acipenser ruthenus*; руський осетер *A. gueldenstaedtii*; севрюга *A. stellatus*), що потрапляють у знаряддя лову як прилов, та будуть повернені у природне середовище, з метою формування референсної генетичної бази осетрових риб регіону нижнього Дунаю та північно-західної частини Чорного моря (Одеська область, Ізмаїльський район, акваторії Дунайського біосферного заповідника, прилеглі ділянки р. Дунай та північно-західної частини Чорного моря), строком на 2025 – 2030 рр.

Звіт про результати запланованих робіт має бути переданий до Національної комісії з питань Червоної книги України.

Рішення ухвалене одноголосно.

Перший заступник
голови Національної комісії
з питань Червоної книги України
віце-президент НАН України
академік НАН України

В.Г. Кошечко

Відповідальний секретар

Р. В. Бабко